

Verksamhetsplan Pilotlän Dalarna och Energiintelligent Dalarna 2011

Beslutad av styrgruppen EID 2011 02 09

Dalarna har av regeringen utnämnts till pilotlän för en grön utveckling. Målet med Pilotlän Dalarna är att stärka genomförandet av Dalarnas klimat- och energistrategi och visa hur energi- och klimatomställningen är möjlig. Samtidigt ska Pilotlän Dalarna visa att omställningen skapar ekonomiskt tillväxt och stärkt konkurrenskraft. Arbete och resultat ska visa vägen och inspirera andra. Genomförandet av klimat- och energistrategin är en central del av det regionala miljömålsarbetet.

Huvudman för Pilotlän Dalarna och ytterst ansvarig för uppdragets genomförande är Länsstyrelsen Dalarna. Uppdraget ska genomföras i nära samarbete med Region Dalarna och andra berörda aktörer. Länsstyrelsen Dalarna och Region Dalarna väljer att genomföra Pilotlänsarbetet inom Energiintelligent Dalarna och under dess ledning.

Energiintelligent Dalarnas mål är att leda och samordna den regionala samverkansprocess som syftar till fler hållbara och miljöanpassade energilösningar på lokal och regional nivå. Samverkan påbörjades genom det regionala energiprogram som fastställdes 2006.

Energiintelligent Dalarna etablerades genom en treårig uppbyggnadsfas 2006–2008 och fortsätter därefter permanent. I organisationen eller nätverket deltar representanter för kommuner, myndigheter, organisationer, näringslivet m.fl. En partsammansatt styrgrupp leder arbetet och länsstyrelsen står för processens sekretariat. Främsta uppgifter för processen är att främja samverkan mellan olika aktörer, genomföra informationsinsatser, uppföljning och stimulera aktörerna i länet att genomföra åtgärder. Huvuddelen av genomförandet sker inom ramen för ordinarie verksamheter och parallella processer, däribland ByggDialog Dalarna.

Pilotlän Dalarna ska med innovativa arbetssätt, helhetssyn och hållbart tillväxtfokus engagera hela Dalarna i genomförandet av länets klimat- och energistrategi.

Inriktningen för Pilotlän Dalarnas arbete beskrivs i regeringsrapporten ”Dalarna – Pilotlän för grön utveckling” som kan hämtas på www.energiintelligent.se

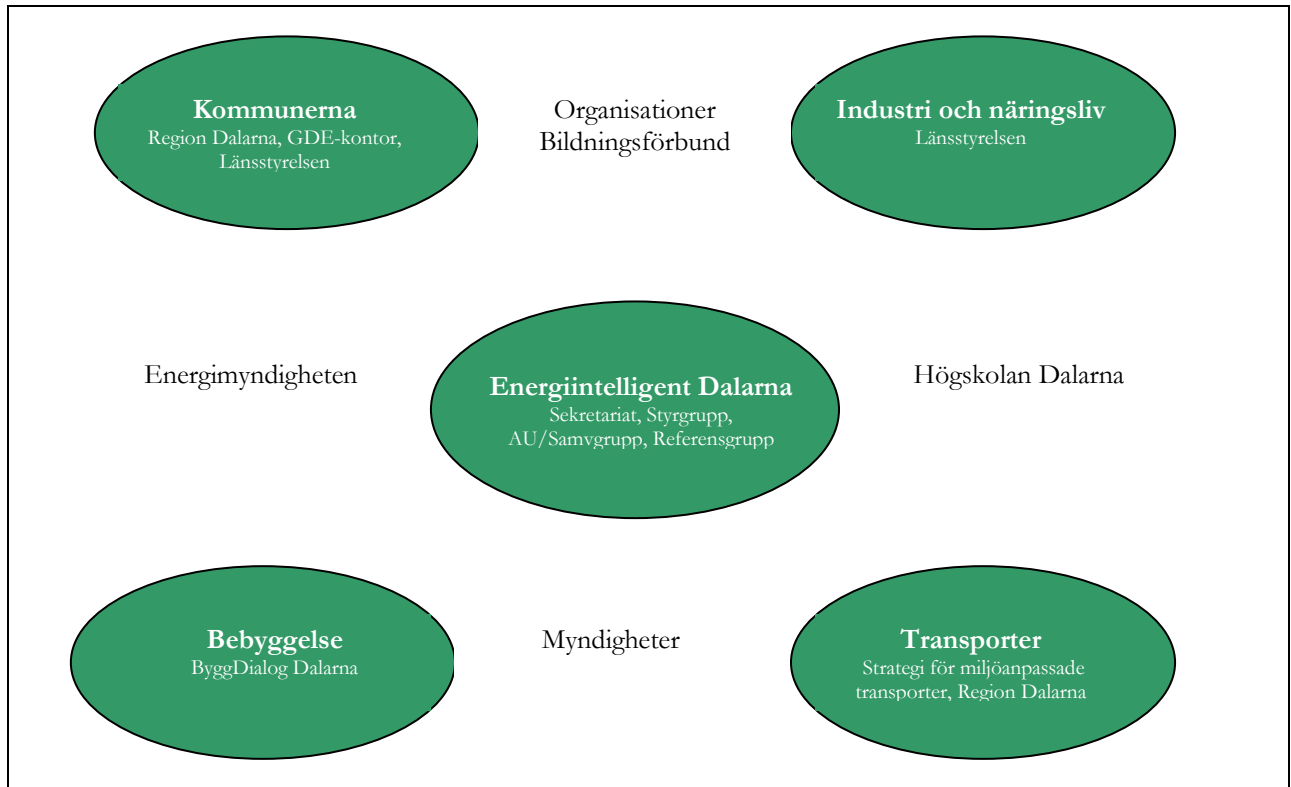
Detta dokument utgör förslag till verksamhetsplanen för såväl Energiintelligent Dalarna som Pilotlän Dalarna.

Inriktning av verksamheten och samverkan

Fokus för Energiintelligent Dalarnas ansvar är att genomföra Dalarnas energi- och klimatstrategi samt leda arbetet inom Pilotlän Dalarna.

Huvuddelen av energiprogrammets genomförande av åtgärder sker inom ramen för pågående sektorsarbete och verksamheter hos berörda organisationer. En förenklad bild av samverkansstrukturen och medverkande parter beskrivs i följande illustration:

Att arrangera mötesplatser för dialog mellan olika parter är väsentligt för att få till stånd en ökad och fördjupad samverkan. Det senare är en förutsättning för att få igång flera åtgärder och initiativ på energiområdet. Samverkan sker via formella och informella möten, samtal och andra sammankomster främst mellan lokala och regionala aktörer. Men även samverkan med Energimyndigheten, Skogsstyrelsen, Boverket, Naturvårdsverket och andra myndigheter är väsentliga.

Informationen sprids framförallt via:

- **Webben**, www.energiintelligent.se
- **Seminarier/workshops**: det årliga Energiseminarier, och andra seminarier efter behov
- **Tryckt media** tas fram vid behov.

Dalarna har utnämns till Pilotlän för att det finns behov av regionala förebilder i klimat- och energiarbetet. På samma sätt finns behov av olika *lokala förebilder* som kan agera piloter och bidra till att vi får nödvändig omfattning på engagemanget. Inom Energiintelligent Dalarna kommer därför olika lokala företag och organisationer att utnämns till "Dalapiloter" för klimat- och energiomställningen.

Uppföljning

Inom ramen för länsstyrelsens samlade miljömålsuppföljning kommer regionala och kommunala energibalanser (tillförsel/användning) samt indikatorer som belyser olika energiaspekter att redovisas fortlöpande. Miljömålsuppföljningen fokuseras på att följa upp energitillståndet i förhållande till beslutade regionala mål för energi.

Uppföljningen av Energiintelligent Dalarna inriktas på att belysa dels hur den regionala energisamverkan utvecklas och dels genomförandet av Dalarnas klimat- och energistrategi. Den årliga uppföljningen och utvärderingen av resultaten i förhållande till beslutade mål och planer utgör ett viktigt underlag för utveckling av Energiintelligent Dalarnas verksamhet och därmed beslutsunderlag för styr- och samverkansgrupp. Men

uppföljningen ska även stimulera hela Dalarnas energiarbete – genom att sprida resultat och erfarenheter från enskilda projekt och aktiviteter.

Pilotlänet

De redovisningar av Pilotlän Dalarna som ska göras till regeringen kommer att visa en samlad bild av de insatser som görs inom länets klimat- och energiarbete, både de som finansieras med stöd av särskilda medel till pilotlänen och övriga. Lägesrapport ska lämnas senast 31 december 2011 och slutredovisning senast 30 juni 2013.

En extern utvärdering av Pilotlän Dalarna avseende resultat och effekter kommer att göras i form av följeforskning. Utvärderingen kommer att samordnas med övriga pilotlän och genomföras med samma externa konsult.

Ekonomi

Länsstyrelsen ansvarar för och finansierar koordineringen av arbetet inom Energiintelligent Dalarna samt dess sekretariat. Konkreta insatser ska i första hand både genomföras och finansieras inom ramen för de enskilda aktörernas ordinarie verksamheter. Riktade medel från Energimyndigheten tillkommer för att stödja länsstyrelsernas arbete med strategisk samordning, vidareutveckling och genomförande av de regionala energi- och klimatstrategierna. Genom detta tillskott har länsstyrelsen bl a kunnat förstärka personalen som arbetar inom EID:s sekretariat.

Pilotlänets ekonomi

Under åren 2010 - 2013 har Pilotlän Dalarna av regeringen erhållit stöd omfattande 1 miljon kronor 2010, 2 miljoner kronor 2011, 2 miljoner kronor 2012 och 1 miljon kronor 2013. Prioritering av insatsområden för nya resurser och nytt mandat inom Pilotlän Dalarna ska ske utifrån:

- Vilka prioriterade områden som identifierats i nuvarande klimat- och energistrategi samt i det pågående fördjupningsarbetet.
- Behov och önskemål som framkommer inom Energiintelligent Dalarna.
- Regering och nationella myndigheters önskemål och bedömda behov av insatser.

Tillskottet av resurser har prioriterats på ett sätt som stödjer en breddsatsning inom länet.

I verksamhetsplanen nedan redovisas en budget för de medel vi disponerar för pilotlänsatsningen:

Verksamhetsplan för 2011

Denna verksamhetsplan omfattar insatser för Energiintelligent Dalarna och Pilotlän Dalarna. Planen revideras årligen. Då Energiintelligent Dalarna är samverkansorganet för det samlade arbetet inom klimat- och energiområdet i länet, så redovisas i planen det samlade arbetet inom länet i den mån det är känt, men med särskilt fokus på sekretariatets egen verksamhet. Därutöver pågår mycket annat inom energiområdet som svarar upp mot ambitionerna, men som inte särskilt nämns. Utöver de specifika uppgifterna som anges för sekretariatet ska detta vid behov stimulera insatser och samverka inom alla områden. Flera av åtgärderna som listas är redan påbörjade.

Samtliga aktiviteter har fått ett löpnummer. Dessutom görs hänvisningar med siffror inom parentes till lägesrapporten ”Dalarna – Pilotlän för grön utveckling”, vilken sänts till regeringen. Lägesrapporten kan hämtas på www.energiintelligent.se. Miljö- och näringsdepartementet tar del av denna verksamhetsplan.

Pilotlän Dalarna, insatsområden och budget

Insatsområden - aktiviteter	Rambudget 2011 tkr
Övergripande för Pilotlänen och arbetet i Dalarna - Planering, samordning och utvärdering av Pilotlänsarbetet i samverkan med Skåne/Norrboten. - Erfarenhetsspridning, stöd och vägledning för övriga län. - Regional kontaktyta för regeringen och nationella myndigheter. - Kommunicera och förankra pilotlänsutnämningen, regionpiloter mm i Dalarna.	900
Utveckla samverkan (Kap 7.1¹) - Riktade insatser inom främst näringslivssektorn och branschnätverk under 2011	150
Fånga upp och stödja idéer (Kap 7.2) - Genomförs som ett löpande delmoment inom det övergripande arbetet inom EID	0
Utveckla arbetsmetoder och verktyg, (Kap 7.3)	
Fördjupad och utvecklad klimat- och energistrategi (Kap 7.3.1) - PM för scenarioberäkningar i regionala/kommunala klimat- och energistrategier. - Ta fram vägledning för implementering av klimatsmart konsumtionen i strategier (kap 11). - Dito för implementering av markanvändningens klimatpåverkan i strategier (kap 11). - Vidareutveckla Dalarnas klimat- och energistrategi – version 2, samt statistik för uppföljning.	100
Hållbar ekonomisk tillväxt (Kap 7.3.2) - Region Dalarna och länsstyrelsen kartlägger näringslivets struktur och dess förutsättningar för energiomställning samt åtgärdernas konsekvenser för bl.a. tillväxt och sysselsättning. (kap11). - Region Dalarna och länsstyrelsen utvecklar ett arbetssätt/metod för att tydliggöra betydelsen av Grön utveckling i tillväxtarbetet och implementera EU:s nya tillväxtstrategi 2020. (kap11).	300
Integrera klimat- och energifrågor i befintlig verksamhet (Kap 7.3.3) - Ingår som delmoment i alla insatser. Länsstyrelsen genomför specifika insatser under 2011.	0
Sektorsvisa handlingsplaner (Kap 7.3.4) - Länsstyrelsen och Region Dalarna utarbetar en handlingsplan för stärkt konkurrenskraft.	50
Folkbildning, information, kunskapsspridning (Kap 7.3.5) - Riktade insatser genomförs med annan finansiering under 2011.	0
Regional systemanalys (Kap 7.3.6) - Utarbeta en modell för systemanalys - tillförsel, distribution och användning av energi (kap11).	50
Stöd till kommunerna (Kap 7.3.7) - Utveckla ett presentationsverktyg för benchmarking mellan kommuners energieffektivisering. - Vägledning för utarbetande av kommunala klimat- och energistrategier.	150
Näringslivets energiomställning (Kap 7.3.8) - Länsstyrelsen i samverkan med andra aktörer etablerar/stödjer nätverk för energikonsulter. - Utveckla och implementera en arbetsmetod för energikartläggning i verksamheter.(kap 11) - Utarbeta en strategi för prioritering och genomförande av miljötillsyn (kap 11).	300
Transportsektorns energiomställning (Kap 7.3.9) - Region Dalarna tar fram en strategi för hållbara transportlösningar för fjällturismen (kap 11). - Region Dalarna och länsstyrelsen utvecklar användningen av fyrstegsprincipen (kap 11). - Övrigt: Insatser av Region Dalarna enligt Strategi för miljöanpassade transporter	300
Bebyggelsesektorns energiomställning (Kap 7.3.10) - Insatser av Byggdialog Dalarna enligt särskild plan - Utveckla vägledning till kommunerna för hållbart byggande med stöd av PBL (kap 11).	400
Förnybar energi (Kap 7.3.11) - Utarbeta vägledning för potentialberäkningar inkl belysning av synergier/målkonflikter (kap 11). - Utveckla fördjupade regionala kunskapsunderlag för bland annat vindkraft och solenergi.	50
Analys av styrmedel mm (Kap 7.4) - Arbetsmetoder och verktyg inom EID och dess sektorsprocesser.	50
Analys av nationella styrmedel (Kap 9 och sista stycket i kap 11) - Under 2011 prioriteras egeninitierade insatser inom byggsektorn. - Övriga insatser på initiativ av och i samarbete med nationella myndigheter.	200
Summa	3 000

¹ **Anm:** Rubriker och nummer enligt lägesrapport 2010-12-21. (Kap 11) anger att aktiviteten sker i samverkan med nationella myndigheter i enlighet med beskrivning i kap 11. Där ingen organisation anges är länsstyrelsen för närvarande ansvarig för åtgärdens genomförande.

Verksamhetsplan 2011 för Pilotlän Dalarna och Energiintelligent Dalarna

Med (Pilotlän) menas att aktiviteten genomförs med stöd av medel ur Pilotlän Dalarna

Utvecklad samverkan (Kap 7.1)

2.1 Driva EID, möten/samordning/stöd i nätverk

Sekretariatet ansvarar för att administrera Energiintelligent Dalarna, dess möten samt stödjer och samordnar aktörer i nätverket.

2.2 Sektorsansvar näringsliv (Pilotlän)

Näringslivsenheten ansvarar för att under året inleda utformningen av en roll och upplägg för ett samlat sektorsansvar för näringslivet

2.3 Samverkansforum energieffektivisering i företag

Näringslivsenheten etablerar under året, inom projektet ”Energismarta företag” ett samverkansforum för energieffektivisering i företag.

2.4 Samverkansforum samhällsplanering kommuner

Planenheten ökar ansträngningarna för att föra ut och integrera energi- och klimatfrågorna i nätverket för kommunens fysiska planerare

2.5 Samverkansforum kommun/landstingspolitiker

Sekretariatet för ut energifrågor och erfarenheter från lyckade metoder i etablerade nätverk för politiker

2.6 Involvera kluster, branschnätverk, yrkesföreningar (Pilotlän)

Miljö- och näringslivsenheten prioriterar under hela perioden att involvera fler genom tillgängliga nätverk för företag/organisationer

2.7 Interregional samverkan

Näringslivsenheten sprider erfarenheter i befintliga Interreg-projekt, bl a med Norge och Östersjöregionen. Nya projekt inom EU, t ex IEE, söks när möjligheter finns.

Insatser som leds av externa aktörer

2.8 Energi o miljökompetenscentrum med forskning högskolan

Högskolan Dalarna etablerar och driver forskningscentrum för energi och miljö, EMC.

2.9 Samverkansforum miljöteknikföretagande

Stiftelsen Teknikdalen leder initiativet Green Business Region, vilket utvecklas som samverkansforum för att skapa ekonomisk tillväxt och nya jobb genom cleantech

2.10 Samverkansforum bebyggelse

Byggdialog Dalarna är en fungerande samverkansorganisation som fortsätter att utvecklas.

2.11 Samverkansforum biogas

Biogas Mitt drivs vidare och har till syfte att öka produktionen och användningen av biogas

2.12 Samverkansforum närvärme

Ett nybildat samverkansforum stödjer närvärmeproduktion med utgångspunkt från rapporten Närvärme i Dalarna.

Utveckla arbetsmetoder och verktyg, (Kap 7.3)

Fördjupad och utvecklad klimat- och energistrategi (Kap 7.3.1)

3.1 Fördjupad/utvecklad klimat- o energistrategi

Sekretariatet färdigställer fördjupad och utvecklad klimat- och energistrategi

3.2 Markanvändningens klimatpåverkan (Stöd från nationella myndigheter) (Pilotlän)

Miljö- och lantbruksenheten med stöd av jordbruksverket och skogsstyrelsen utarbetar en nationell vägledning

för hur markanvändningens och djurhållningens klimatpåverkan kan presenteras och beaktas i regionalt och kommunalt energi- och klimatarbete. Åtgärder som, med nuvarande kunskap är funktionella och rimliga att genomföra ska identifieras och beskrivas.

3.3 Klimatsmart konsumtion, underlag (Stöd från nationella myndigheter) (Pilotlän)

Miljöenheten tar med stöd av Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Energimyndigheten fram en vägledning för hur den privata konsumtionens klimatåverkan kan belysas i regionala/kommunala energi- och klimatarbetet samt tydliggör rådigheten över åtgärder.

3.4 Utvecklad regional och lokal underlagsstatistik (Stöd från nationella myndigheter) (Pilotlän)

Miljöenheten fortsätter under perioden att tillsammans med Energimyndigheten utveckla tillförlitlig energistatistik på regional och kommunal nivå för prioritering och uppföljning av åtgärder.

Hållbar ekonomisk tillväxt (Kap 7.3.2)

4.1 Process för grön utveckling (Stöd från nationella myndigheter) (Pilotlän)

Region Dalarna, näringslivsenheten och lantbruksenheten prioriterar under året en process för att med stöd av Tillväxtverket, Energimyndigheten, Jordbruksverket samt Vinnova hitta vägar att integrera grön utveckling med ekonomisk tillväxt samt implementera EU:s nya tillväxtstrategi EU 2020.

4.2 Grön utveckling i lärandeplan för regional tillväxt

Region Dalarna och näringslivsenheten inkluderar energi i framtagningen av plan för lärande i det regionala tillväxtarbetet.

4.3 Kartläggning/beräkning Dalarnas näringsliv (Stöd från nationella myndigheter) (Pilotlän)

Region Dalarna, näringslivs- och lantbruksenheten kartlägger med stöd av Myndigheten för tillväxtanalys Dalarnas näringsliv och gör beräkning av sysselsättningseffekter för olika åtgärder.

4.4 Genomförande regionalt serviceprogram

Näringslivsenheten leder arbetet med att genomföra det regionala serviceprogrammet med lösningar på landsbygden, vilket bidrar till energi- och klimatarbetet

Insatser som leds av externa aktörer

4.6 Satsning på Green Business Region

Stiftelsen Teknikdalen leder initiativet Green Business Region som tillsammans med tillväxtmiljöerna i klustren DalaBit, Byggdialogen och High Voltage Valley samt vindkraftscentrum m fl utveckla miljöteknikföretagande.

4.7 Hållbara handels- och servicelösningar

Högskolan Dalarna m fl aktörer inkl näringslivsenheten utvecklar en lärandemiljö för hållbara handels- och servicelösningar.

Sektorsvisa handlingsplaner (Kap 7.3.4)

6.1 Näringsliv (Pilotlän)

Näringslivsenheten och Region Dalarna leder arbetet att med stöd av Tillväxtverket m fl ta fram en övergripande handlingsplan för stärkt konkurrenskraft samt för nya jobb inom miljötekniksektorn, vilket sker integrerat med revidering av RUP och RTP.

Insatser som leds av externa aktörer

6.2 Byggnader

Högskolan driver i samarbete med Byggdialog Dalarna forskning för energieffektivisering av länets byggnadsbestånd.

6.4 Hälsa

Landstinget Dalarna arbetar vidare med att utveckla strategi för "Ett hälsofrämjande landsting för ett hållbart Dalarna", vilken integrerar hälsofrämjande insatser med ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar utveckling

Folkbildning, information, kunskapsspridning (Kap 7.3.5)

7.1 Årligt energiseminarium

Sekretariatet genomför ett lärande och inkluderande energiseminarium med bred uppslutning från länets aktörer

Insatser som leds av externa aktörer

7.2 Folkbildning genom studieförbund

Dalarnas Bildningsförbund genomför med stöd av Energimyndigheten omfattande folkbildningsinsatser för att skapa insikt och ge människor redskap att förändra sitt beteende och göra en personlig energiomställning.

7.3 Energi o miljöcentrum forskning högskolan

Högskolan Dalarna etablerar och driver forskningscentrum för energi och miljö, EMC.

7.4 Klimat- och energirådgivare

Kommunerna klimat- och energirådgivning är betydelsefull för att öka kunskapen och intresset för att vidta åtgärder.

7.5 Skolnätverket Knut

Stiftelsen Teknikdalen driver skolnätverket Knut med syfte att öka intresse, kunskap och engagemang för klimat- & energifrågor hos barn och ungdomar genom att integrera dessa frågor i skolans undervisning.

7.6 Medvetna val

Falun och Borlänge kommun, studieförbund, m fl samverkar i ett projekt där utvalda hushåll har uppgiften att visa andra hur man kan leva energi och klimatsmart genom att själva genomföra olika uppdrag.

7.7 Högskoleutbildning för förnybar energi

Högskolan och SERC erbjuder installatörsutbildningar och nätverksbyggande mellan företag som arbetar med förnybar energi, bl a solenergi och bioenergi.

Regional systemanalys (Kap 7.3.6)

3.5 Regional systemanalys (Kap 7.3.6) (Stöd från nationella myndigheter) (Pilotlän)

Miljöenheten, med stöd av Energimyndigheten, leder arbetet med att under perioden ta fram en regional systemanalys av Dalarnas energiomsättning. En handledning för scenarieberäkningar tas fram samt analyser för genomförande av scenariernas målnivåer. Tillförsel, distribution och energianvändning presenteras som en lättåskådlig helhetsbild.

Stöd till kommunerna (Kap 7.3.7)

8.1 Länsstyrelsens stöd till kommunerna (Pilotlän)

Sekretariatet stödjer kommunerna i sin strävan att nå ett strategiskt fungerande arbete genom utarbetande, genomförande och uppföljning av energi- och klimatstrategier. En handledning tas fram som finansieras inom Pilotlän Dalarna.

8.2 Stöd till energieffektivisering i egna verksamheten (Pilotlän)

Sekretariatet bistår kommunerna i att på bästa sätt ta vara på det nya statliga stödet för energieffektivisering i de egna verksamheterna, vilket alla kommuner sökt och fått. Framtagning av ett verktyg för benchmarking finansieras inom Pilotlän Dalarna.

8.5 Vägledning från plan o beredskap

Plan- och beredskapsenheten ger vägledning och utövar viss tillsyn över kommunernas arbete med samhällsplanering, energideklarationer mm

Insatser som leds av externa aktörer

8.6 GDE stöd till klimat- o energirådgivare

Gävle-Dala energikontor samordnar, stödjer och utvecklar kommunernas klimat- och energirådgivning.

8.7 Uthållig kommun

Gävle-Dala Enerikontor samordnar de fem Dalakommuner som deltar i Uthållig kommun.

Näringslivets energiomställning (Kap 7.3.8)**9.1 Beskrivning av näringslivets energiomställning**

Miljöenheten inleder arbetet med att ta fram en konsekvensutredning och genomförandebeskrivning för industrins energiomställning.

9.2 Utveckla o genomföra utvecklad miljöutlys (Stöd från nationella myndigheter) (Pilotlän)

Miljöenheten utvecklar med stöd av Energimyndigheten och Naturvårdsverket miljöutlysningen så att energi och klimat integreras i behovsutredningar, tillsynsplaner och tillsynsvägledningsplaner samt miljökonsekvensbeskrivningar vid prövningar.

9.3 Nätverk av energikonsulter (Pilotlän)

Sekretariatet, tillsammans med näringslivskontoret, Gävle-Dala Enerikontor och Byggdialog Dalarna, fortsätter arbetet med att stötta konsulter inom energiområdet för att stärka näringslivet och den regionala kompetensen.

9.4 Energieffektiviseringscheckar

Näringslivsenheten fortsätter att avsätta medel för företagsstöd till konsultcheckar för energikartläggning. En översyn görs under året för att utforma stödet på bästa sätt och som ett komplement till det nya statliga stöd som finns.

9.5 Energikartläggningar, Energismarta företag

Näringslivsenheten stimulerar företag att inom projektet "Energismarta företag" och "Energismarta landsbygdsföretag" genomföra energikartläggningar och energieffektiviseringar genom att nyttja lokala energikonsulter.

9.6 Energieffektivisering i fjällen, GREEN

Näringslivsenheten driver projektet Gränslös Energisamarbete i Fjällen, GREEN, med särskilt fokus på skidanläggningar. En fortsättning söks som sprider och utvecklar projektets många positiva resultat till även andra fjällregioner.

Insatser som leds av externa aktörer**9.7 Gränsregional energisamarbete, FEM**

? genomför projektet Fem mellan Dalarna och Hedmark i Norge om energieffektivisering och produktion av förnybar energi

9.8 Energikartläggningar, SMEEFFEN II

Gävle Dala Enerikontor fortsätter med energikartläggningar i olika branscher i syfte att visa besparingspotentialer och inspirera andra. Kunskapsgapet mellan beställare och utförare av energieffektiviseringsåtgärder minskas genom utbildning.

Transportsektorns energiomställning (Kap 7.3.9)**Insatser som leds av externa aktörer****10.1 Genomförande av strategi för miljöanpassade transporter**

Region Dalarna leder arbetet med transportsektorns energiomställning och att genomföra den strategi som tagits fram. En konsekvensanalys av strategin har genomförts.

10.3 Fjällpaketet, trafikplanering (Stöd från nationella myndigheter) (Pilotlän)

Region Dalarna tar, som en del av "Fjällpaketet" fram en strategi för långsiktigt hållbara regionala transportlösningar för fjällturismen, med särskilt fokus på samordning av olika transportslag.

10.4 Fyrstegsprincipen (*Stöd från nationella myndigheter*) (Pilotlän)

Region Dalarna utvecklar användningen av fyrstegsprincipen i samhällsplaneringen för att öka styrningen mellan olika trafikslag. Ett seminarium med goda exempel genomförs. Utifrån detta och några nu aktuella projekt i Dalarna genomförs workshops för att utveckla och etablera funktionella verktyg och arbetssätt.

Bebyggelsesektorns energiomställning (Kap 7.3.10)

11.1 Trästad 2012

Näringslivsenheten utvecklar inom projektet Trästad 2012 intresse och metoder för hållbart och energianpassat byggande i trä.

12.2 Hållbart byggande med stöd av PBL (*Stöd från nationella myndigheter*) (Pilotlän)

Planenheten leder arbetet att med stöd av Boverket och Energimyndigheten utarbeta en vägledning med exempel på funktionella regionala planeringsunderlag för energiomställning samt hur dessa kan omsättas i kommunernas fysiska planering i enlighet med intentionerna i nya PBL. En vägledning utvecklas även för hur energiaspekter kan inarbetas i länsstyrelsens väglednings- och tillsynsinsatser och kommunernas tillsyn inom byggområdet samt hur energideklarationer kan bli ett värdefullt kunskapsunderlag för både kommuners tillsynsplanering och fastighetsägares energieffektiviseringsåtgärder.

Insatser som leds av externa aktörer

11.2 Byggdialogens handlingsplaner (Pilotlän)

ByggDialog Dalarna arbetar i grupper med olika aspekter av fastighetsbeståndets energiomställning. Det är en process som tar ett helhetsgrepp över bygg- och fastighetssektorns miljö- och kvalitetsarbete. Man arbetar vidare med insatser för att stärka olika verktyg för energiarbetet, bl a energideklarationer, energitjänster, hyresavtal med energiincitament, småhussektorns energiomställning, strategi för lågenergibyggande, och kompetensutveckling.

11.9 Forskning halverad energianvändning

En doktorand vid Högskolan Dalarna forskar om möjligheter att halvera energianvändningen i länets bebyggelse.

Förnybar energi (Kap 7.3.11)

12.4 Utredning o åtgärder vindkraftens förutsättningar (Pilotlän)

Miljöenheten färdigställer utredning om vindkraftens förutsättningar att klara den utbyggnadsnivå som anges i energi- och klimatstrategin

12.5 Potentialberäkningar och fallstudier målkonflikter (*Stöd från nationella myndigheter*) (Pilotlän)

Miljöenheten tar, med stöd Energimyndigheten, Boverket, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Naturvårdsverket och genom fallstudier fram vägledning för hantering av målkonflikter och synergier mellan olika miljömål när det gäller förnybar energi. Potentialberäkningar för olika typer av förnybar energi görs.

12.6 Projekt Hjärtat i Skandinavien, energi

Näringslivsenheten stödjer genom Intereg-projektet Skandinavien Heartland småskalig biogasproduktion, närvärme och ökad användning av solenergi i Dalarna och Hedmark i Norge.

Insatser som leds av externa aktörer

12.8 Planer för vindkraft

Kommunerna tar fram planer för lokalisering av vindkraft och upprättar fördjupade översiktsplaner för detta

12.9 Effektivisering av vattenkraft

Vattenkraftsföretagen fortsätter att effektivisera sina vattenkraftverk

12.10 Solenergi, forskning SERC

Högskolan Dalarna och SERC fortsätter forskningen på solenergiområdet och driver på för ökad efterfrågan på de nya statliga stöden för investeringar i solanläggningar.

12.11 Utbyggnad av när-, fjärr- och kraftvärme

Kommunerna fortsätter att satsa på utbyggnad och utveckling av när-, fjärr- och kraftvärme.

12.12 SWX Högskolesamverkan energiproduktion

Högskolorna i Dalarna, Gävleborg och Värmland tillsammans med Gävle-Dala Energikontor samverkar om att utveckla produktionen av energi i projektet SWX-energi genom forskning, utveckling och nyetablering inom sol- och bioenergiområdet.

12.13 Projekt Biogas Mitt

Gävle-Dala Energikontor verkar inom projektet Biogas Mitt för ökad produktion och användning av biogas.

12.14 Projekt Vindkraftstillverkning och service

Vindkraftens teknikutveckling stöds av projektet Vindkraftstillverkning och service i Triple Steelix regionen.

Analys av styrmedel, verktyg och metoder inom EID (Kap 7.4)**13.1 Analyser energieffektivisering i fjällen**

Näringslivsenheten analyserar metoder som använts för att genomföra energieffektiviseringar av skidanläggningar i fjällen. Erfarenheter sprids.

*Insatser som leds av externa aktörer***13.4 Analyser Byggdialog Dalarna (Pilotlän)**

ByggDialog Dalarna genomför under året en utvärdering av sitt arbete och sprider erfarenheter till andra län.

Analys nationella styrmedel (Kap 9)**14.1 Energieffektivt byggande inom fastighetssektorn (Pilotlän)**

Miljöenheten och ByggDialog Dalarna analyserar utifrån vunna erfarenheter nationella styrmedel inom fastighetssektorn i syfte att identifiera brister och möjligheter. Resultatet av analysen presenteras för regeringen.

14.2 Medverka i samråd vid nya styrmedel (Kap 11) (Pilotlän)

Olika parter i länet medverkar om regering och nationella myndigheter vill samråda vid utformning av nya styrmedel eller ändring av befintliga för att närmare analyser konsekvenserna på regional nivå

14.3 Remisser med anledning av pilotlän (Pilotlän)

Miljö-, näringslivs-, plan- och lantbruksenheten behandlar remisser som i ökad utsträckning skickas till Länsstyrelsen Dalarna med anledning av utnämning till Pilotlän.

Övergripande för Pilotlän Dalarna**1.1 Planering, uppföljning och rapportering Pilotlän/EID, samordning övriga län (Kap 1.1, 6) (Pilotlän)**

Sekretariatet planerar och följer upp insatser inom Pilotlän Dalarna. Rapporter lämnas till regeringen. Samordning med övriga län.

1.2 Utvärdering Pilotlän Dalarna (Kap 13) (Pilotlän)

Sekretariatet utvärderar insatserna inom Pilotlän Dalarna genom en externt anlitad följeforskare.

1.3 Regional kontaktyta mot regering/nationella myndigheter (Kap 10) (Pilotlän)

Sekretariatet samordnar och genomför erfarenhetsåterföring till regering och nationella myndigheter.

1.5 Kommunikation, marknadsföring, info mtr (Kap 15) (Pilotlän)

Sekretariatet tar fram en kommunikationsplan för Pilotlän Dalarna och genomför information- och kommunikationsinsatser.

1.6 Utnämning av lokala piloter (Kap 7.2) (Pilotlän)

Sekretariatet leder arbetet med att utse lokala "Dalapiloter" för klimat- och energiomställning.

1.7 Fånga upp och omhänderta idéer (Kap 7.2) (Pilotlän)

Sekretariatet fångar upp och omhändertar idéer från olika regionala och lokala aktörer.

1.8 Erfarenhets spridning genom seminarier, besök mm (Kap 8) (Pilotlän)

Sekretariatet medverkar vid olika arrangemang i landet för att sprida övergripande erfarenheter från Energiintelligent Dalarnas arbete, utöver varje enskild insats som också sprider erfarenheter. I första hand används befintliga forum och nätverk.

1.9 Utbildning, stöd och bollplank för övriga län (Kap 8) (Pilotlän)

Pilotlänen genomför utbildnings- och benchmarkingsinsatser för övriga län i landet i enlighet med särskild plan.

1.10 Framtagning av gemensam vägledning (Kap 8) (Pilotlän)

Sekretariatet m fl påbörjar framtagning av en gemensam webbaserad vägledning där erfarenheter och metoder sprids.

Energiintelligent Dalarnas organisation

Arbetet inom Energiintelligent Dalarna samordnas av styrgruppen, referensgruppen samt AU/samverkansgruppen och genom sekretariatets löpande arbete. Sekretariatet är sammankallande i de olika grupperna.

Styrgrupp

Styrgruppen sammanträder två till fyra gånger per år.

Styrgruppens ansvar:

- Övergripande beslut om verksamhetens inriktning
- Stärka samverkan mellan organisationer, verksamheter och beslutsnivåer
- Vid behov initiera och koordinera åtgärder

Styrgruppens sammansättning 2011:

Maria Norrfalk, *Länsstyrelsen Dalarna* **Ordförande**

Leif Nilsson, *Region Dalarna*

Martin Bergdahl, *Landstinget Dalarna (representant för ByggDialog Dalarna)*

Chris Bales, *Högskolan Dalarna*

Anders Heldemar, *Stora Enso*

Krister Söderstam, *Åkeriföreningen Mittåkarna*

Karin Örjes, *Dalarnas Bildningsförbund*

Christer Sjölin, *fristående energispecialist*

Per-Erik Sandberg, *Länsstyrelsen Dalarna*

Programkoordinator för Energiintelligent Dalarna deltar som sekreterare.

Arbetsutskott/samverkansgrupp och sekretariat

Länsstyrelsen står för processens **sekretariat** och programkoordinering. Sekretariatet håller tillsammans med AU/samverkansgruppen ihop det löpande arbetet. AU/samverkansgruppen sammanträder cirka en gång per månad.

Arbetsutskottet ska:

- Bereda ärenden till styrgruppen och hantera verkställandet av deras beslut.
- Bygga upp former för en regional samverkan och initiera programmets åtgärder.
- Sprida information kring energifrågor och genomföra seminarium.
- Stödja en profilering av Dalarna som föregångare i arbetet med energiintelligenta lösningar.
- Lyfta upp energifrågorna i ett miljö- och utvecklingsperspektiv.
- Genomföra uppföljning och andra insatser i anslutning till programmet.
- Samordna insatser som görs i de samverkande projekten.

Arbetsutskottets sammansättning:

Representanter från:

Gävle-Dala Energikontor
Region Dalarna
ByggDialog Dalarna
Stiftelsen Teknikdalen
Länsstyrelsen Dalarna

Referensgrupp – regionalt energinätverk

Referensgruppen, som utgör ett regionalt energinätverk, kallas till möten två till fyra gånger per år. I nätverket ingår representanter från berörda intressenter, bland annat företrädare för centrala och regionala myndigheter, näringsliv, industri, organisationer och föreningar. Målsättningen är att tillvarata länets samlade kompetens inom energi- och klimatområdet.

Nätverkets roll:

- Verka som idébank och bollplank.
- Känna av nya influenser och utvecklingsriktningar runt om i regionen samt nationellt.
- Bidra med spetskompetens, erfarenheter och kontaktnät.
- Bidra till samverkan mellan insatser som görs av olika aktörer i länet

Nätverkets sammansättning 2011:

Representanter från:

Region Dalarna
Gävle-Dala Energikontor
ByggDialog Dalarna
Landstinget Dalarna
Dalarnas Bildningsförbund
SSAB
ABB Power Systems
Borlänge Energi
Stora Tunabyggen
DalaKraft
SkiStar AB
Idre Fjäll
Företagarna
Högskolan Dalarna
Biogas Mitt
Energirådgivare
Mora kommun
Dala Energi
LRF
Mellanskog, Region Nord
Skogsstyrelsen, Region Mitt
Dala Energiförening
Dalarnas Luftvårdsförbund
Villaägarna
Sveriges Byggindustrier
Siljan Charke
Stiftelsen Teknikdalen
Naturskyddsföreningen
Länsstyrelsen Dalarna

EID:s sekretariat är sammankallande. Nätverkets sammansättning utvecklas löpande för att på bästa sätt kunna spegla aktuella frågeställningar.

